

Mottagare
Regionstyrelsen

Samordna styrgruppen för världsarvsrådet med det regionala utvecklingsrådet

Förslag till beslut

- Informationen om att samordna styrgruppen för världsarvsrådet med det regionala utvecklingsrådet tas emot.

Sammanfattning

Styrgruppen för världsarvsrådet har den 12 mars 2026 beslutat att man vill säga ja till att samordna sina möten med det regionala utvecklingsrådet (RUR), från och med 11 december 2026. Styrgruppen för världsarvsrådet anser att det är ändamålsenligt och effektivt att samla styrningen för världsarvsfrågor i anslutning till rådets ordinarie möten. Världsarvsrådets styrgrupp består av länsledning, regionledning samt museiledning och flera av deltagarna sitter i samma råd och styrelser. Gotlands museum sitter inte i regionalt utvecklingsråd men i styrgruppen för världsarvsrådet och behöver därför adjungeras in till den del av mötet som berör världsarvet. Beredningsgruppen till världsarvsrådet har gjort en riskanalys för denna organisationsförändring och har identifierat några risker som behöver hanteras. Styrgruppen har därför gett beredningsgruppen i uppdrag att eliminera eller minimera risker från riskanalysen. Vidare har styrgruppen beslutat om att organisationsförändringen ska utvärderas vid årsskiftet 2027/2028. För att behålla möjlighet till fördjupning och kunskapshöjning om världsarv kommer styrgruppen och beredningsgruppen att bjudas in till årliga halvdagsseminarium.

Ärendebeskrivning

Vid regionstyrelsens sammanträde 2025-10-23 fick regiondirektören i uppdrag att utreda möjligheterna att nyttja det Regionala utvecklingsrådet för frågor som idag hanteras inom andra strategiska forum exempelvis världsarvsrådet och Blått centrum. Det Regionala utvecklingsrådet diskuterade frågan den 18 november och konstaterade att det inte finns något i rådets uppdrag eller instruktioner som förhindrar rådet att lyfta frågor av styrande karaktär som idag hanteras inom andra strategiska forum där flera av rådets ledamöter också är representerade. För frågor där det bedöms ändamålsenligt och effektivt att samla styrningen anser rådet att dessa frågor kan hanteras på rådets ordinarie möten, inom ramen för rådets nuvarande instruktion. När frågor som enbart berör en del ledamöter lyfts ska enbart de ledamöter som berörs delta, om inte annat anges av mötets ordförande.

Regionala utvecklingsrådet diskuterade dock inte om styrningen för specifika råd eller forum bör omformas. Det mandatet ligger inom ramen för det givna uppdraget för varje specifikt forum eller råd. Men i de fall där behovet identifieras är det möjligt för rådet att hantera sådana frågor.

Världsarvsrådet till Hansestaden Visby

Världsarvsrådet består av 15 organisationer, myndigheter och föreningar som är intressenter i världsarvet Hansestaden Visby. Världsarvsrådets syfte är att ansvara för världsarvets förvaltningsplan "*Strategi och handlingsplan 2020–2030 för Hansestaden Visby*". En instruktion för världsarvsrådet beslutades 2023 av Gotlands museum, Länsstyrelsen på Gotland och Region Gotland och i samband med det tillkom en styrgrupp och en beredningsgrupp till världsarvsrådet. Samtidigt behölls den stora gruppen som kom att kallas världsarvsrådsgruppen.

Styrgruppens uppdrag är att se till att det finns en fungerande organisation så att världsarvet förvaltas väl. Gruppen ska på strategisk nivå diskutera och komma överens om inriktning för världsarvsarbetet utgående från fastställda mål och vision i "*Strategi och handlingsplan för världsarvet Hansestaden Visby 2020–2030*". Gruppen ska genom sitt arbete skapa förutsättningar för samhandling och gemensamma insatser och se synergier med andra stora samhällsfrågor på Gotland och i omvärlden. Utgångspunkt för diskussioner och prioriteringar av insatser ska utgå från bevarande av världsarvets särskilt stora universella värde (OUV) och världsarvskonventionen samt en hållbar och resilient utveckling i världsarvet.

Konsekvenser av organisationsförändringen

Enligt instruktionen för världsarvsrådet ska styrgruppen träffas tre timmar två ggr/år. Den tid som kan erbjudas i anslutning till det regionala utvecklingsrådet är 30 min, fyra ggr/år. Detta betyder att tiden tillsammans minskar och att mötena med styrgruppen behöver ändra karaktär och upplägg. Från mer kunskapsuppbyggnad och fördjupade diskussioner till beslutsmöte med större tyngdpunkt på förberedelser innan mötet. Både för beredningsgruppen som ska förbereda underlag kopplat till mandat och ansvar och för styrgruppen som behöver vara inlästa till mötet. Styrgruppen kommer inte ingå i det Regionala utvecklingsrådet men råden samordnar sina möten. Det betyder att det kommer gå ut separata kallelser.

Nästa möte i RUR är den 28 april men då pågår en internationell världsarvskonferens så nästa möjliga möte i RUR som världsarvsrådet kan delta i är den 11 december. Under 2026 behöver styrgruppen se över prioriteringarna för världsarvsarbetet från 2023 och därför bestämdes att styrgruppen ska ses två gånger 30 minuter fram till 11 december för att inte tappa fart i arbetet samt vänja sig vid den nya formen.

Inför styrgruppsmötet den 12 mars genomfördes en SWOT-analys av förslaget av beredningsgruppen till världsarvsrådet. SWOT lyfta ett antal risker med förändringen så som;

- världsarvsfrågan kan bli en i mängden i ett större forum och få minskat utrymme för strategiska diskussioner och dialog
- fokus kan flyttas från samverkan till enbart beslutsärenden vilket ger ett merarbete för beredningsgruppen att förbereda ”ärenden”
- deltagare går in och ut i RUR-mötet och det gör att man tappar fokus i gruppen och olika beslutsfattare deltar vid olika tillfällen vilket kan påverkar hur man beslutar utifrån ”sitt område”.
- Det finns en obalans i representativitet mellan kommunalt/regionalt ansvar då TSF inte sitter med i RUR men är representerade i världsarvsrådet.

På mötet den 12 mars bestämdes att risker i SWOT analysen behöver minimeras eller om möjligt helt elimineras. Detta behöver man jobba vidare med i beredningsgruppen men även återkomma till i styrgruppen.

Styrgruppen lyfte även vikten av att ta med sig det som har varit bra och en styrka med de styrgruppsmötena som genomförts under perioden 2023–2025. Vidare lyfte styrgruppen vikten av att i slutet av 2027 eller i början av 2028 genomföra en utvärdering av organisationsförändring.

Region Gotland har ett internt arbete att göra för att säkerställa att Hansestaden Visbys världsarvsvärde beaktas i allt utvecklings-, förändrings- och planeringsarbete för ett långsiktigt bevarande (övergripande mål 1 i Strategi och handlingsplan för Hansestaden Visby 2020–2030).

Bedömning

Det finns flera faktorer som motiverar att samordna möten för styrgruppen för världsarvsrådet med RUR. En av dem är att beslutsfattare och ledare lättare kan prioritera mötet. En annan kan vara att världsarvsfrågorna får en tydligare koppling till regional utveckling och RUS. Styrgruppen kan komma att breddas med fler organisationer så som Uppsala universitet och företrädare för näringslivet men det är också möjligt att behålla den grupp som finns idag. Instruktionen för världsarvsrådet kommer med anledning av detta behöva justeras under hösten.

Tidsmässigt kommer mötet äga rum i 30 min fyra gånger per år och det är en minskning från 6 tim/år till 2 tim/år tillsammans. För att behålla möjlighet till fördjupning och kunskapshöjning om vad världsarv är kommer styrgruppen och beredningsgruppen att bjudas in till ett årligt halvdagsseminarium.

Utifrån vad förvaltningen känner till idag kan det bli ett mer effektivt arbetssätt för styrgruppen men det kommer samtidigt öka kraven på beredningsgruppen. Denna grupp kan komma att behöva förbereda frågorna mer ingående

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-03-24
Instruktion till världsarvsrådet, 2023-11-06

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Lise Langseth
Samhällsbyggnadsdirektör